

2017 YILI BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIKLARI TARAFINDAN SERMAYE TRANSFERİ ÖDENEKLERİNİN KULLANDIRILMASI, İZLENMESİ VE DENETİMİNE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR

Amaç

Madde 1- İşbu Usul ve Esasların amacı, Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlıklarının, Sermaye Transferleri Tertibinde yer alan ödeneklerin ilgisine göre il özel idarelerine, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarına, belediyelere, kalkınma ajanslarına, araştırma kuruluşlarına, üniversitelere ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına kullandırılması ile bu faaliyetlerin izlenmesi ve denetimine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

Madde 2- İşbu Usul ve Esaslar, Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlıklarının, sorumlu olduğu bölgelerde uygulanacak eylem planları ve 2017 Yılı Yatırım Programı dâhilindeki projeler dikkate alınarak sulama sistemlerinin rehabilitasyonu ve yaygınlaştırılması, hayvancılık ve bitkisel üretim altyapısı, doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesi, arazi toplulaştırma, tarla içi geliştirme hizmetleri, kırsal kalkınma, turizm altyapısı, kurumsal ve beşeri kapasitenin artırılması, kentleşme, çevre, yenilenebilir enerji konularına ilişkin proje ve faaliyetler ile bölge illerinin gelişme potansiyelini artırmaya ve kalkınmasına katkı sağlayacak araştırma ve etüt projelerinin desteklenmesini kapsar.

Dayanak

Madde 3- İşbu Usul ve Esaslar; 06 Kasım 1989 tarihli ve 20334 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “GAP Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatının Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki 388 sayılı Kanun Hükmünde Kararname”nin 1 inci ve 2 nci maddesi ile 08 Haziran 2011 tarihli ve 27958 sayılı Resmi Gazetede (Mükerrer) yayımlanan 642 sayılı “Doğu Anadolu Projesi, Doğu Karadeniz Projesi ve Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlıklarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin, 1 inci fıkrasının, (g) bendinin yanı sıra 24 Aralık 2016 tarihli ve 6767 sayılı 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu’nun E Cetveli’nin 21 nci maddesine istinaden ve 03 Ekim 2016 tarihli ve 2016/9368 sayılı 2017 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı ve Eki “2017 Yılı Yatırım Programı” dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4- (1) İşbu Usul ve Esaslarda geçen;

- a) Bakan: Kalkınma Bakanı,
- b) Bakanlık: Kalkınma Bakanlığını,
- c) Başkan: Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlarını,
- ç) Bölge: DAP, DOKAP, GAP ve KOP illerini içine alan Bölgeleri,
- d) İdare: Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlıklarını,
- e) Proje: Yatırım Programında yer alan sermaye transferi ödeneklerinden İdarelerce desteklenmesi öngörülen faaliyet konularının bütünü,
- f) Alt Proje: Uygulayıcı Kuruluş tarafından yürütülecek ve bir proje kapsamında

desteklenen detaydaki her bir alt projeyi,

- g) Proje Ödeneği: Belli bir proje için uygulayıcı kuruluşa Bakan onayı ile tahsis edilen ve imzalanan protokolde belirtilen toplam ödenek miktarını,
- h) Proje Hesabı: Uygulayıcı Kuruluş tarafından projeler için kamu sermayeli bankalarda açılan, İdare'nin harcama onayı olmadan ödeme yapılamayan ve İdare tarafından internet bankacılığı kanalı ile anlık olarak izlenebilen hesabı,
- i) Protokol: İdare ve Uygulayıcı Kuruluş arasında imzalanan ve desteklenen projelere ilişkin uygulama, finansman, izleme, değerlendirme vb. konuları ile proje ödeneğini içeren sözleşmeyi,
- j) Eş Finansman: Projenin uygulanması için gerekli olan toplam finansman ihtiyacının Uygulayıcı Kuruluş tarafından sağlanan nakdi tutarını,
- k) Uygulayıcı Kuruluş: İlgili proje kapsamında alt projenin uygulamasını gerçekleştirecek olan il özel idareleri, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları (YİKOB), belediyeler, kalkınma ajansları, araştırma kuruluşları, üniversiteler ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarını,
- l) Destek Programı: İdare tarafından kendilerine aktarılabacak kaynak ile Uygulayıcı Kuruluşların mer'i mevzuatları çerçevesinde yürütecekleri mali veya teknik destek programını,
- m) Bilgilendirme Dokümanı: İdare tarafından uygulanacak olan proje ve alt projeleri uygulayıcı kuruluşlara tanıtmak, proje seçim ve uygulama süreçlerinde geçerli olan özel hususları belirtmek üzere hazırladığı, doküman, proje rehberi, proje çağrı rehberi vb. belgeleri,

ifade eder.

Proje Bütçesi

Madde 5-

- (1) 2017 Yılı İdare Bütçesinin 07.1 tertibinde yer alan ödenek, 6767 sayılı "2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu" eki E Cetveli'nin 21 inci maddesine istinaden kullanılacaktır.
- (2) Yıl içerisinde 2017 Yılı Yatırım Programına İdare uhdesinde herhangi bir proje ya da alt proje dâhil edilmesi veya mevcut projelerden herhangi birisine ek ödenek verilmesi durumunda bu Usul ve Esaslar geçerlidir.

Destekleme Kapsamındaki İller

Madde 6- İşbu Usul ve Esaslar doğrultusunda uygulanacak projelerin hangi Bölge İllerini kapsayacağını, her bir projenin niteliğini dikkate alarak belirlemeye İdare yetkilidir.

Uygulanacak Projelere İlişkin Esas ve Öncelikler

Madde 7- Projelere ilişkin uygulama esas ve öncelikleri:

- a) Alt Proje bütçeleri katma değer vergisi (KDV) dâhil hazırlanır ve teklif edilir.

- b) Alt Projelere ilişkin işlerin gerçekleştirilmesinden ve uygulamanın denetiminden Uygulayıcı Kuruluşun üst amiri, izleme ve değerlendirmesinden ise İdare sorumludur.
- c) İdare, gerçekleştirilecek olan ihalelerde gözlemci bulundurma ve projelerin gerçekleştirilmesine yönelik olarak her türlü teknik ve mali incelemeler yapma ve yaptırma hakkına sahiptir.
- ç) Projelere ilişkin müşavirlik ve ihale giderleri yapılacak protokol çerçevesinde proje ödeneğinden karşılanabilir. Ayrıca, destek programları kapsamında gelecek yıllarda yapılması öngörülen projelere ait danışmanlık hizmetleri ile etüt ve proje çalışmaları işbu usul ve esaslar kapsamında desteklenebilir. Uygulayıcı Kuruluşun ihaleye ilişkin yapacağı harcamalar eş finansman olarak kabul edilmeyecektir.
- d) Kamulaştırma ihtiyacı olan projelerde kamulaştırma giderleri Uygulayıcı Kuruluşun kaynaklarından karşılanacaktır.
- e) İlgili Uygulayıcı Kuruluşun kendi kaynaklarından veya başka bir kurum tarafından hali hazırda desteklenen faaliyetler işbu Usul ve Esaslar kapsamında desteklenmez.
- f) Uygulayıcı kuruluşlar proje ödeneğinin aşılmasını kaydıyla 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nda tanımlanan limitler dâhilinde iş artışı yapabilir.
- g) 2016 yılında girilen yüklenme artıkları da dâhil olmak üzere, 2016 yılında başlanmış ve yıllara sâri olarak yürütülen proje ve alt projelerde ortaya çıkan ihtiyaçlar nedeni ile ilgili uygulayıcı kuruluşa aktarılan toplam ödenek miktarı aşılmamak kaydı ile proje ödenekleri de dâhil olmak üzere proje revizyonları uygulayıcı kuruluşların talebi üzerine uygun görülmesi durumunda İdare tarafından yapılabilir.
- h) İhale ilan metni, Uygulayıcı Kuruluşlar tarafından ihale öncesi İdareye gönderilir.
- i) Harcamalar ve proje uygulamaları, Uygulayıcı Kuruluşun tabi olduğu yasal mevzuat çerçevesinde; her türlü idari, teknik, mali ve hukuki sorumluluk Uygulayıcı Kuruluşta olmak üzere gerçekleştirilir.
- j) İdare tarafından gerekli görülür ise, Bakan tarafından belirlenen oranda, Uygulayıcı Kuruluştan eş-finance katkı istenebilir. Böyle bir durumda, eş-finance için tespit edilen oran, söz konusu projenin gerçekleştirilmesine yönelik yapılan ihalelerin ve diğer alımların toplam bedeli üzerinden hesaplanır.
- k) KDV dâhil ihale ve diğer alım bedelleri toplamı, onaylanan proje tutarından fazla olduğu takdirde, fazla olan tutar Uygulayıcı Kuruluş tarafından karşılanır.
- l) İdare, gerekli görür ise proje başvuru kabulü, değerlendirme, uygulama, izleme ve denetleme süreçlerinin tümünü bir yönetim sistemi üzerinden gerçekleştirir.

Proje Kabul Süreci

Madde 8-

- (1) Proje teklif listesi İdare tarafından aşağıda belirtilen usuller çerçevesinde tespit edilir:
 - a) Uygulayıcı Kuruluşlara EK I'de tespit edilen projelerin öncelik ve kriterleri ile İdare'nin belirleyeceği proje uygulama esaslarını içeren bilgilendirme dokümanlarının duyurulması neticesinde yapılacak başvuruların değerlendirilmesi yoluyla,
 - b) İdarenin, Bölge için EK I'de tespit edilen proje öncelik ve kriterleri çerçevesinde

- önemli gördüğü alanlarda, bu alanlardan sorumlu Uygulayıcı Kuruluşlar ve projelerin doğrudan tespiti yoluyla.
- (2) İdare tarafından finanse edilmesi teklif edilen projeler, asıl ve gerekirse yedek liste ile birlikte EK II-1 formatında Bakan onayına sunulur.
- (3) Bakan Onayı alındıktan sonra İdare ile Uygulayıcı Kuruluş arasında, işbu Usul ve Esaslara dayanarak hazırlanacak bir protokol imza edilir. Protokol içeriğini Başkan belirlemeye yetkili olup protokol ile Usul ve Esaslar arasında ihtilaf olması halinde Usul ve Esaslarda yer alan hükümler geçerlidir.

Proje Uygulama Süreci

Madde 9- Projeler için uygulamada aşağıda yer alan hükümler geçerli olacaktır.

- a) Protokollerin imza edilmesinin ardından Uygulayıcı Kuruluş tarafından ihale işlemleri yapılır. İhale sonuçları ivedilikle İdareye bildirilir.
- b) İdare tarafından proje ödeneğinin yüzde 10'una tekabül eden kısmı Uygulayıcı Kuruluşun ihaleye çıkabilmesi amacıyla Protokolde belirtilen proje hesabına aktarılabilir.
- c) Proje ile ilgili proje hesabına nakit aktarımının yapılabilmesi için Uygulayıcı Kuruluş tabi olduğu mevzuat gereğince hazırladığı ilgili ödemeye ilişkin harcama yetkilisi tarafından imzalanmış ödeme emri belgesi ve faturanın örneklerini İdareye sunar. İdare, gerekli inceleme sonucunda uygun görmesi halinde talep edilen tutarı proje hesabına aktarır ve gerekli harcama onayını verir. Proje hesabına yapılacak nakit aktarımının miktarı belirlenirken; eş finansman katkısı yer alan projelerde eş finansman bedeli, 9(b) maddesi uyarınca ön ödeme yapılan projelerde ise ön ödeme bedeli ilk hak edişten mahsup edilir.
- ç) İhale usulü ile gerçekleştirilecek işlerde ihale esnasında ve ihale sonrası yer teslimi aşamasında İdare gerekli gördüğü takdirde gözlemci bulundurabilir.
- d) İdare gerekli gördüğü durumlarda, proje maliyetlerini düşürmek üzere Uygulayıcı Kuruluşlardan birisine kaynak transferi sağlayarak satın alma işlerinin tek elden yürütülmesini öngörebilir. Böyle bir durumda, satın alma işlemini gerçekleştiren kurum İdare'nin direktifleri doğrultusunda satın almaya konu işlerin teslimini ilgili Uygulayıcı Kuruluşlarla birlikte gerçekleştirir.
- e) Proje bazında nihai ödenek, geçici kabul ve/veya muayene kabul belgelerinin Uygulayıcı Kuruluş tarafından ikmalinden ve kesin hesaba ilişkin kendisine sunulan proje bazında nihai ödenek, geçici kabul ve/veya muayene kabul belgelerinin İdarece incelenerek uygun bulunmasından sonra proje hesabına aktarılacaktır.
- f) Proje ve ödeme süreciyle ilgili ortaya çıkacak tüm teknik, idari, mali ve hukuki sorunlara yönelik sorumluluk Uygulayıcı Kuruluşa aittir.
- g) İlgili ödenekler ve proje hesapları Kamu Haznedarlığı Genel Tebliği hükümlerine göre işletilecek olup elde edilen gelirler ve proje sonunda hesapta kalan tutar Uygulayıcı Kuruluş tarafından İdareye geri aktarılır.
- h) İdare gerek görmesi durumunda proje hesaplarının dökümünü Uygulayıcı Kurulustan herhangi bir zamanda talep edebilir.
- i) Projelere her türlü yeni alt proje ilavesi ya da alt proje çıkartılması Bakan onayına tabidir.

- j) Asıl listelerde yer alan alt projelerden artan ödenek Başkan onayıyla öncelikle ilgili ilin yedek listesinde yer alan projelere ardından diğer illerin aynı proje dâhilindeki yedek projelerine ödenek olarak aktarılabilir. Bir ilde harcanamayacağı saptanan ödenekler, Bakan onayı alınarak proje asıl ve yedek listesine yeni alt proje eklenerek aktarılabilir.
- k) İdare tarafından uygun görülen sebepler nedeniyle, yılı içerisinde tamamlanamayacak alt projelerin ödeneği protokol imzalanmış olması kaydıyla, Uygulayıcı Kuruluşun proje hesabına defaten blokeli olarak aktarılabilir.
- l) Alt Projelerin uygulandığı tesis ve alanlarda ve/veya alt proje alanlarına giden ana yol güzergâhındaki uygun yerlere; alt proje bilgilerini içeren, alt projenin hangi kurum tarafından uygulandığı ve finansmanının İdare ve Bakanlık tarafından sağlandığını belirten, ölçüleri ve bilgileri İdare tarafından belirlenecek bilgilendirme tabelaları yer alacaktır. Bilgilendirme tabelaları yer teslimini takiben otuz (30) gün içerisinde alt proje sahasına yerleştirilecektir.
- m) Alt Projelerde kullanılacak görsel, yazılı, basılı her türlü materyallerde İdare tarafından belirlenecek görünürlük rehberi esas alınacaktır.

Raporlama, İzleme ve Değerlendirme

Madde 10- Projelerin izleme ve değerlendirilmesinde uyulacak hususlar şunlardır:

- a) İdare tarafından gerekli görülen projelerde, Uygulayıcı Kuruluş, yatırım öncesi ve sonrasını yansıtan bir rapor hazırlayacak ve iki duruma ilişkin bilgi, belge ve fotoğraf gibi görseller kayıt altına alınarak İdareye iletilecektir.
- b) Uygulayıcı Kuruluş tarafından üçer aylık dönemler itibarıyla her bir alt proje için yatırımların mevcut durumu, karşılaşılan sorunlar ve bir sonraki dönem için öngörülere ilişkin bilgileri içerecek İzleme Tablosu (EK II-2) doldurularak İdareye iletilecektir.
- c) İdare, izleme raporları ve gerekli görürse saha ziyaretleri doğrultusunda değerlendirmeler yaparak yatırımların gecikmesi ya da tamamlanamama riskinin bulunduğu alt projelere ilişkin olarak erken uyarı raporları hazırlar ve Uygulayıcı Kuruluşa gönderir.
- ç) Uygulayıcı Kuruluşlara tahsis edilen ödenek çerçevesinde yılı içerisinde tamamlanamayan ve bir sonraki yıla sarkan işlerin durumu, ödemeleri ve işin tamamlanacağı tahmini tarih “Bir Sonraki Yıla Sarkan İşler İzleme Tablosu” (EK II-3) doldurularak Uygulayıcı Kuruluş tarafından 2017 yılı Kasım ayı sonuna kadar İdare’ye iletilir.
- d) İdare, gerekli gördüğü durumlarda Uygulayıcı Kuruluştan ek bilgi talebinde bulunabilir.
- e) İdare, alt proje uygulamalarının herhangi bir safhasında usulsüzlük veya uygunsuzluk tespit etmesi durumunda söz konusu usulsüzlük veya uygunsuzluğu Uygulayıcı Kuruluşun üst yöneticisine rapor eder. Soruşturma neticelenene kadar alt projeye ilişkin ödemeler askıya alınır.
- f) Uygulayıcı Kuruluşun kusuru nedeniyle herhangi bir alt projenin tamamlanamaması ve yatırımın yarıda kalması durumunda alt projenin ödemeleri derhal durdurulur. Yapılacak inceleme ve soruşturma neticesinde yüklenicinin hak

etmiş olduğu bütün ödemeler gerçekleştirilir ve varsa ortaya çıkan kamu zararı sorumlulardan 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulu Hakkında Kanun'a göre tazmin edilir.

- g) Gerekli durumlarda, İdare alt proje izlemelerini Bölgesinde bulunan Kalkınma Ajanslarının personelleri vasıtasıyla gerçekleştirebilir. Bu hususa ilişkin detaylar İdare ile Kalkınma Ajansları arasında imzalanacak protokollerle belirlenir.

Denetim

Madde 11- Alt Projelerin denetiminden Uygulayıcı Kuruluşun üst amiri sorumludur. İdare, gerekli gördüğü durumlarda Uygulayıcı Kuruluşun üst amirine durumu bildirerek alt projelere ilişkin soruşturma veya denetim yapılmasını talep edebilir

İstisna

Madde 12-

- (1) İdare ile Uygulayıcı Kuruluş arasında protokolü 2016 yılı ve öncesinde imzalanan ve halen devam etmekte olan alt projelerin 2017 yılında aktarılan ödenek ile gerçekleştirilecek faaliyetlerinde işbu Usul ve Esasların 8 inci maddesindeki hükümler uygulanmaz..
- (2) EK I'de yer alan proje özelinde yer alabilecek istisnalar bu madde kapsamında değerlendirilir.
- (3) EK-I'de yer alan öncelik ve kriterlerde, ilgili İdareye has koşullar da tanımlanmıştır.

Kalkınma Ajansları ile Yürütülecek Ortak Destek Programları

Madde 13- Kalkınma ajansları ile gerçekleştirilecek ortak destek programlarına münhasır hükümler şunlardır:

- (1) Ortak Destek Programlarına ilişkin bu Usul ve Esaslarda düzenlenmeyen hususlar Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde yürütülür.
- (2) Ortak Destek Programı başvuru rehberlerini İdare ve Ajans birlikte hazırlar. Ortak Destek Programı uygulamalarında değerlendirme komitesi, yediyi geçmemek üzere; İdare temsilcileri arasından Başkan tarafından belirlenen azami 4 üye, ilgili kalkınma ajanslarından İdareye bildirilen azami 3 üyeden teşkil edilir. Komite, Başkan onayı ile görevlendirilir. Puan sıralamasına göre oluşmuş nihai değerlendirme listesi, Değerlendirme Komitesi tarafından Bakan onayına sunulmak üzere İdareye sunulur.
- (3) Bakan onayından sonra asıl ve yedek listedeki alt projeler Ajansların ve İdarenin internet sayfalarında ilan edilir.
- (4) Destek programları için kullanılacak kaynak İdare tarafından ilgili kalkınma ajansına Başkan onayı ile aktarılır. Ajans; kaynağı, her türlü teknik, idari, mali ve hukuki sorumluluk kendisinde olmak üzere kullanır.
- (5) İdare tarafından gerekli görülen durumlarda, kalkınma ajansları tarafından uygulanacak alt projelerde, yatırım öncesi ve sonrasında yansıtan bir rapor Ajans tarafından hazırlanır ve görsellerle kayıt altına alınarak İdareye iletilir.

- (6) Ajans tarafından üçer aylık dönemler itibarıyla her bir proje için yatırımların mevcut durumu, karşılaşılan sorunlar ve bir sonraki dönem için öngörülere ilişkin bilgileri içerecek İzleme Tablosu (EK II-2) doldurularak İdareye iletilir.
- (7) Usulsüzlük veya uygunsuzluklar ile uygulanan yaptırımlar veya işlemler olduğu takdirde İdareye bildirilir.
- (8) Uygulayıcı Kuruluşlara tahsis edilen ödenek çerçevesinde yılı içerisinde tamamlanamayan ve bir sonraki yıla sarkan işlerin durumu, ödemeleri ve işin tamamlanacağı tahmini tarih (EK II-3) marifetiyle doldurularak Ajans tarafından her yıl Kasım ayı sonuna kadar İdare'ye iletilir.
- (9) Bu Usul ve Esaslar kapsamında Ajansa aktarılan kaynak, 5449 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat ile Ajansın yılı bütçesi itibarıyla tabi olduğu limit hesaplamalarına dâhil edilmez.

Yürürlük

Madde 14- İşbu Usul ve Esaslar, Bakan tarafından onaylandığı tarih itibarıyla yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 15- İşbu Usul ve Esaslar, Bakan adına Başkan tarafından yürütülür.

EK-I: BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIKLARI TARAFINDAN UYGULANACAK PROJELERİN ESAS VE ÖNCELİKLERİ

EK-II: TABLolar

**EK-I: BÖLGE KALKINMA İDARESİ
BAŞKANLIKLARI TARAFINDAN
UYGULANACAK PROJELERE İLİŞKİN ESAS
VE ÖNCELİKLER**

1. SULAMA SİSTEMLERİNİN REHABİLİTASYONU VE YAYGINLAŞTIRILMASINA İLİŞKİN UYGULAMALAR İÇİN ÖNCELİK VE KRİTERLER

(1) Desteklenecek projelerde aşağıdaki hususlara öncelik verilir:

- a. Cazibeli ve kapalı (borulu) sisteme dayalı olan,
- b. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın ilgili illerdeki arazi toplulaştırması bitmiş alanlara yönelik,
- c. Gelir seviyesi düşük ve göç veren bölgelere yönelik,
- ç. Önceki yıllarda Uygulayıcı Kuruluş tarafından desteklenmiş faaliyetleri tamamlama, yenileme ve modernizasyon niteliği taşıyan,
- d. Su kaynağının yeterli olması halinde sulama göleti tamamlanmış fakat sulama tesisi yarım kalmış veya başlanmamış,
- e. Bakım ve onarım ihtiyacı nedeniyle, geçici olarak hizmet dışı kalmış sulama tesislerinin yeniden hizmete açılmasına yönelik,
- f. Küçük ölçekli gölet ve sulama sistemlerinin rehabilitasyonu ve yaygınlaştırılması projelerinde İdare bölgelerinde, ilgili bakanlıklar tarafından uygulanan Havza Rehabilitasyon Projeleri kapsamına dahil edilmiş,
- g. Yararlanıcılar tarafından eş finansman desteği bulunan ve/veya tamamlayıcı nitelikteki tarla içi geliştirme hizmetleri yatırımlarını içeren,
- h. Sulamaya açılan alanlarda bilinçli su kullanımı, sulama alanı ve oranının arttırılması, işletme bakım ve yönetim konularına yönelik;

projeler öncelikli olarak desteklenir.

(2) Teknik özellikleri bakımından kapalı sistemin uygulanamayacağı sahalarda gerekçeli teknik rapor sunulması halinde açık sistem projeleri değerlendirmeye alınır.

(3) Yeterli depolaması olmayan projelerde, su kaynaklarının en kurak aylardaki debileri esas alınır.

(4) Tarımsal sulama amacıyla kullanılmak üzere yapılacak olan gölet ve depolama projeleri desteklenir. Yeni yapılacak göletlerde gölet sulama şebekesi ile birlikte teklif edilir. Göletlerin gövde yüksekliği 25 metrenin üzerinde olamaz.

(5) Klasik sistem açık kanal sulama şebekesi ile sulama yapılan yeraltı sulama kooperatif sahalarının basınçlı sulama şebekelerine dönüştürülmesine yönelik rehabilitasyon projeleri, arazi toplulaştırma (AT) çalışmalarının tamamlanmış olduğu bölgelerde desteklenebilir.

(6) Gölet alanının güvenliği ve biyolojik kirlenmesini önleyici tedbirlere yönelik projeler desteklenir.

(7) Hayvancılığın yoğun olarak yapıldığı meralar öncelikli olmak üzere hayvan içme suyu (HİS) gölet ve depolarının inşası desteklenebilir.

- (8) Birden fazla yerleşim birimi tarafından ortak olarak kullanılacak nitelikteki projeler ile mevcut HİS göletlerinin rehabilitasyonu niteliğinde yapılacak olan işler öncelikli olarak değerlendirilecektir.
- (9) İhtiyaç duyulan alanlarda sıvatlar vasıtasıyla hayvan içme suyunu temin etmek üzere depolama alanı (kaptaj/su deposu) ve iletim kanalları yapımına yönelik projeler değerlendirmeye tabi tutulur.
- (10) İhtiyaç duyulan alanlarda ekonomik avantaj sağlayan sondaj ve güneş enerji sistemleri ile bütünleşik sulama tesisi ve hayvan içme suyu ihtiyacının karşılanmasına yönelik uygulamalar da desteklenebilir.
- (11) Projeler tamamlandıktan sonra işletme aşamasında tesislerden tam randıman alınabilmesi için, projelerin uygulama aşamasında tesisin devredilebileceği bir muhatap (sulama kooperatifi veya sulama birliği) belirlenmesi ve tesisin işletmeye alınma safhasında söz konusu muhataba devredilmesi öncelikli olarak değerlendirilecektir.
- (12) Kapalı sistem sulama tesislerinin suyun daha etkin ve tasarruflu kullanılması amacıyla kartlı sistem veya sayaç sistemine göre projelendirilmesi öncelikli olarak değerlendirilecektir.

2. HAYVANCILIK ALTYAPISINA İLİŞKİN UYGULAMALAR İÇİN ÖNCELİK VE KRİTERLER

(1) Hayvancılık altyapısına ilişkin projelerde aşağıdaki hususlara öncelik verilir:

- a. Ruhsatlı Canlı Hayvan Pazarı ve/veya Borsası, Hayvan Park ve Panayırı kurulumu, eksiklerinin tamamlanması ve mevcutların modernizasyonu projeleri,
- b. Mevcut kesimhanelerinin ruhsatlandırmasına yönelik modernizasyon projeleri ve yeni yapılacak olan ruhsatlı kesimhanelerin yapımına yönelik projeler,
- c. (a) ve (b) bendlerindeki projelerde yüzde 10'dan az olmamak üzere Başkanlıklarca belirlenecek oranda eş finansman sağlanan projeler,
- ç. Büyükbaş, küçükbaş ve kanatlı hayvan yetiştiriciliğinin geliştirilmesi amacıyla kurulacak barınak, işleme tesisleri ve makine-ekipmanların temin edilmesine veya bunların rehabilitasyonuna yönelik projeler,
- d. Yayla ve merada yetiştiricilik yapan çiftçilerin yaşam şartlarının iyileştirilmesine yönelik projeler,
- e. Bölgeye uyumlu yüksek verimli büyükbaş ve küçükbaş ırkların bölgede yaygınlaştırılmasını sağlayacak projeler ile et, süt ve yapağısının kalite ve pazar değerinin artırılması için gerekli tesis ve makine-ekipman sağlamaya yönelik projeler,
- f. Hayvanların beslenmesi, barınması, yönetimi, refahı ve sağlıklı yaşaması amacıyla kurulacak tesislerin ve makine-ekipmanın teminine veya bunların rehabilitasyonuna yönelik projeler,
- g. Arıcılık alt yapısının iyileştirilmesi ve arıcılığın geliştirilmesine yönelik projeler,
- h. İpek üretim ve kalitesinin artırılmasına yönelik ipek böcekçiliği projeleri,
- ı. Balık yetiştirme ve avcılık için tesis ve ekipman temini, yavru balık ve yem temini, eğitim, ürün işleme ve pazarlama konularını içeren projeler desteklenir.

(2) Ruhsatlı Canlı Hayvan Pazarı ve/veya Borsası, Hayvan Park ve Panayırı gibi hayvancılık alt yapısının iyileştirilmesine yönelik faaliyetlere (yeni tesis veya rehabilitasyon) ilişkin gerçekleştirilecek projelerin tespiti, İdare tarafından il/ilçe merkezlerinin hayvan sayısı, hayvan hareketi, erişilebilirlik ve pazar irtibatı gibi hususlar dikkate alınarak gerçekleştirilecek teknik analizler kapsamında yapılır.

(3) Ruhsatlı Canlı Hayvan Pazarı ve/veya Borsası, Hayvan Park ve Panayırı gibi hayvancılık alt yapısının iyileştirilmesine yönelik faaliyetlere ilişkin projelerin bu Usul ve Esaslar kapsamında alınacak Bakan Oluru ile programa alınmasının ardından İdare tarafından proje listesinde yer alan kurum ve kuruluşlara aşağıda belirtilen belgeleri sunmaları için resmi bildirimde bulunulur:

- a. Projenin yapımına ilişkin Belediye encümen ve/veya meclis kararı,
- b. Projenin uygulanacağı arazinin belediyeye ait olması halinde tapu sureti veya hazineye ait olması halinde arazi (ön) tahsisini gösterir belge,

- c. İnşaat ruhsat izni,
 - ç. Yeni yapım projelerinde uygulama alanına aplikasyonu,
- (4) Hayvancılık altyapısına yönelik yapılacak her bir proje için yer seçiminin ve uygulama projesinin ihtiyaca ve mevzuatına uygun olduğuna ilişkin ilgili kurumlardan uygun görüş yazısı Uygulayıcı Kuruluş tarafından sağlanır.
- (5) Hayvancılık altyapısının geliştirilmesine yönelik yürürlükte olan mevzuat çerçevesinde diğer Bakanlıklarca uygulanan programların tamamlayıcısı olmak üzere, Uygulayıcı Kuruluş tarafından arıcılık, tavukçuluk ve büyükbaş-küçükbaş hayvan yetiştiriciliği konularında proje bazlı destek sağlanabilir.
- (6) Atık yönetimi ve biyogaz üretimine yönelik projelere destek sağlanabilir.

3. BİTKİSEL ÜRETİM KONULARINA İLİŞKİN UYGULAMALAR İÇİN ÖNCELİK VE KRİTERLER

(1) Desteklenecek projelerde aşağıdaki hususlara öncelik verilir:

- a. Bölgeler için başat tarım ürünlerinin kalitesinin yükseltilmesine yönelik ve bu ürünlere rekabet üstünlüğü sağlayacak projeler,
- b. Bölgeye adapte olmuş iklim ve toprak yapısına uygun yerel tohumların üretiminin desteklenerek sürdürülebilirliğini sağlanmasına yönelik projeler,
- c. Mevcut bitkisel üretimde farklı üretim tekniklerine (organik, iyi tarım vb. uygulamalar) geçişi hızlandırmaya yönelik projeler,
- ç. Bölgede eğitim amaçlı pilot örnek teşkil etmesi amacıyla kamu kurumlarının yapacağı sera projeleri,
- d. Örnek teşkil edecek sebze, meyve ve süs bitkileri yetiştiriciliğinin yaygınlaştırılması amacıyla işletme mantığı ile yapılacak sera ve kapama meyve bahçesi projeleri,
- e. Bölgenin sahip olduğu zengin tıbbi ve aromatik bitki florası ve pazarlama olanakları dikkate alınarak yetiştiriciliğin yaygınlaştırılmasına yönelik projeler,
- f. Bölgeye adapte olmuş iklim ve toprak yapısına uygun sertifikalı yem bitkileri ve hububat bitkileri tohumlarının bölgelerdeki çiftçiye tanıtımı sağlanarak kullanımını yaygınlaştırmaya yönelik projeler,
- g. Bölgede yem bitkileri yetiştiriciliğini geliştirmeye yönelik projeler,
- h. Meraların alt yapısının, niteliğinin ve kullanım imkânlarının iyileştirilmesine yönelik projeler,
- ı. Gıda kayıplarını önlemek üzere yapılacak soğuk hava deposu projeleri,
- i. Üretici örgütlülüğünün güçlendirilmesine yönelik projeler (kümelenme, kooperatifleşme, birlik kurma v.b.) desteklenecektir.

(2) İdare, gerekli görürse, havza bazlı bitkisel üretim projeleri uygulamak üzere proje yarışmaları düzenleyebilir ve tahsis edilen ödeneği seçilen projelere yönlendirebilir.

4. KIRSAL KALKINMA KONULARINA İLİŞKİN UYGULAMALAR İÇİN ÖNCELİK VE KRİTERLER

- (1) Desteklenecek projelerin seçiminde ölçek ekonomisi yaratılması, pazarlama, örgütlenme ve ürün işlemeye katkısı Uygulayıcı Kuruluş tarafından dikkate alınır.
- (2) Kırsal kalkınmaya yönelik çalışmalar kapsamında; kırsal ekonominin geliştirilmesi, kırsal ve kentsel ekonominin entegrasyonu, istihdam imkânlarının artırılması, kırsal çevrenin iyileştirilmesi ve doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımına ilişkin projeler desteklenebilir.
- (3) Öncelikli olarak desteklenecek proje konuları aşağıda verilmiştir:
 - a. Tarım ve gıda sektörlerinin rekabet gücünün geliştirilmesine yönelik projeler,
 - b. Yerel ve geleneksel ürünlerin pazarlanması, tanıtımı, geliştirilmesine yönelik tesis yapımını da içeren projeler,
 - c. Kırsal dezavantajlı alanlar önceliğinde bahçe bitkileri ve örtü altı yetiştiriciliğin yaygınlaştırılmasına ilişkin projeler,
 - ç. Orman ürünlerinin değerlendirilmesine ilişkin projeler,
 - d. Bütüncül sosyal kalkınmanın sağlanması amacıyla çocukların, gençlerin ve kadınların sosyal hayata entegrasyonunu sağlayıcı projeler,
 - e. Tarımsal örgütlenmenin yetersiz olduğu pilot alanlarda örgütlenme ve markalaşmaya yönelik faaliyetleri destekleyici projeler,
 - f. Toprak ve su kaynaklarının korunması ve etkin kullanımına yönelik çevre dostu tarım uygulamalarını içeren projeler,
 - g. Kırsal ekonominin çeşitlendirilmesi amacı ile özellikle dezavantajlı kesimlere yönelik tarım dışı sektörlerde istihdamın artırılmasını teşvik edecek mesleki beceri kazandırıcı proje ve faaliyetler,
 - h. Doğal gaz ve su çıkışı olan yerler ile jeotermal enerji kaynağına sahip alanlarda teknik, mali, ekonomik ve sosyal analizlerin yapılmasının ardından katma değeri yüksek bir üretim olanağı söz konusu ise, bu sahanın üretime kazandırılması amacı ile örtü altı üretime yönelik projeler,
 - ı. İdare tarafından, tarım alanında desteklenmiş projeleri tamamlayıcı ve sanayiyle entegrasyonu sağlayacak projeler,
 - i. Köyün ortak kullanım alanlarında topluluk ormancılığı ve mera ıslahı konularını kapsayan ağaçlandırma ve erozyon kontrolü projeleri,
 - j. Tarımsal üretim kapsamında; üretim, işleme, tasnif, depolama ve pazarlama ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik projeler,
 - k. Bölgede doğada kendi halinde yetişen, pazar değeri yüksek meyvelerin çiftçi elinde kültüre alınarak yetiştirilmesi konusunda çiftçilere eğitim verilmesi, üretim alanları tesis etme, paketleme ve pazarlama projeleri,
 - l. Bölgede sebze ve meyve üretim merkezi olan ve olmaya aday alanları

kapsayacak şekilde bölgedeki belediyeler ile müşterek halk pazarları kurulması,
m. KÖYDES ve SUKAP programları ile çakışmamak kaydıyla kırsal altyapının
iyileştirilmesine yönelik projeler desteklenebilir.

5. TARIMSAL EĞİTİM VE YAYIM PROJESİ UYGULAMALARI İÇİN ÖNCELİK VE KRİTERLER

- (1) Tarımsal Eğitim ve Yayım projeleri kapsamında aşağıda yer alan faaliyetler öncelikle desteklenecektir:
- a. Bölge üniversiteleri ve araştırma enstitülerinin, araştırma ve uygulama birimleri ile ilgili kamu kurumlarının, çiftçi eğitim merkezlerinin yapımı, iyileştirilmesi ve eksik işlerinin tamamlanmasını amaçlayan projeler,
 - b. Bölgede, tarımsal eğitim ve yayım konusunda çalışma yapan kurum ve kuruluşlardan gelecek ve aşağıdaki konuları içeren projeler:
 - i. Tarımsal eğitim ve yayıma yönelik yenilikçi uygulamaları,
 - ii. Çiftçilerin ihtiyaç duydukları eğitim yayım hizmetlerinin verilmesi konusunda çiftçi örgütlerinin harekete geçirilmesi,
 - iii. Çiftçi örgütlerinin idari ve teknik açıdan geliştirilip güçlendirilerek sürdürülebilir ve etkin bir yayım ve danışmanlık hizmeti vermelerinin desteklenmesi,
 - iv. Mevcut veya yeni kurulan tarımsal örgütlerin üyelerine eğitim, yayım ve danışmanlık hizmetlerinin sürdürülebilir bir şekilde verilmesi,
 - v. Mevcut ve alternatif ürün yetiştiriciliği konusunda çiftçilerin yeni teknik ve teknolojilerin uygulanması,
 - vi. Tarımsal üretimde ürün çeşitliliğinin sağlanması, tarımsal mekanizasyon, basınçlı sulama sistemleri, bitki besleme ve gübreleme, zirai mücadele vb. konularda eğitimler,
 - vii. Çiftçi örgütlerinde tarımsal danışmanlık, eğitim ve yayım hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar.

6. ARAŞTIRMA VE ETÜT UYGULAMALARINA İLİŞKİN ÖNCELİK VE KRİTERLER

(1) Araştırma ve Etüt Uygulamaları kapsamında;

- a. Bölgeye yönelik gerçekleştirilecek olan araştırma, geliştirme, etüt projeleri ile birlikte istihdamı artırmaya yönelik araştırma, uygulama ve eğitim projeleri,
- b. Kuraklığın önlenmesi ve etkisinin azaltılmasına yönelik araştırma ve çalışmalar,
- c. Bölgede üretim yapan işletmelerin, ekonomik performanslarını ve kurumsal saygınlıklarını artıran, endüstriyel faaliyet kaynaklı çevresel ve sosyal sorunların önüne geçmeyi hedefleyen; sanayide verimlilik, atıkların değerli ikincil hammaddelere dönüştürülmesi, eko-yenilikçi ürünlerin üretimi ve çevreye duyarlı tasarımların yapılması gibi konu başlıklarında pilot uygulamalar içeren projeler,
- ç. Sanayide üretim kapasitesi ve ürün kalitesinin artırılması, ürün standardizasyonunun sağlanması, ihraç pazarlarına yönelik ihtiyaçların/gereksinimlerin karşılanması gibi faaliyetlere yönelik pilot uygulamalar kapsamında Ar-Ge, test laboratuvarlarının kurulması ve desteklenmesini içeren projeler,
- d. Yerleşim alanları, tarım alanları, yatırım bölgeleri ve canlılar için potansiyel tehlike oluşturan (obruk v.b.) jeolojik risklerin tespitine yönelik çalışmalar,
- e. Bölge açısından önem arz eden doğal kaynak rezervlerinin belirlenmesine yönelik çalışmalar

desteklenir.

- (2) Bölge kalkınmasına doğrudan katkı sağlayacak, sonuç odaklı, izlenebilir hedefleri olan projelere öncelik verilir.
- (3) Katı atıkların depolanması, kent içi ulaşım, tarımsal üretim ve turizm potansiyelinin saptanması konuları ile Eylem Planları kapsamında yer alan öncelikli konularda Uygulayıcı Kuruluşların araştırma ve etüt çalışmaları desteklenebilir.
- (4) Araştırma ve eğitim uygulamalarında hedef konu ve bölgeler belirlenirken İdare tarafından belirlenecek öncelikli konular veya geliri düşük olup dışarıya göç veren yöreler öncelikle dikkate alınır.
- (5) Araştırma ve eğitim uygulamaları neticesinde kurum ve kuruluşların bilgi altyapısı veya katılımcıların gelirlerine katkı sağlayacak sonuçlar elde etmeleri amaçlanır.
- (6) Üniversiteler arasındaki işbirliğinin artırılması, bilgi ve deneyim paylaşımına imkân sağlanması açısından birden çok kurumun katılımıyla uygulanacak projelere öncelik tanınır.
- (7) Araştırma ve eğitimlerin gerçekleştirilebilmesi ve ilçelerde yapılacak uygulamaları koordine edilebilmesi amacıyla Uygulayıcı Kuruluşlar bünyesinde ya da pilot bölgelerde birimler oluşturulabilir.

- (8) Desteklenecek projeler kapsamında elde edilen ürün ve çıktıların pazarlanması, projelerin sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi amacı ile Uygulayıcı Kuruluş tarafından gerçekleştirilebilir.
- (9) Desteklenecek projelere ilişkin olarak araştırma ve eğitim programlarının içeriği, uygulama birimlerinin kurulumu, üretilen ürünlerin pazarlanması ve benzeri diğer hususlar proje öncesi İdare ile Uygulayıcı Kuruluş arasında imzalanacak protokolde belirtilir.
- (10) Büyükbaş, küçükbaş, kanatlı ve arı ırklarının ıslahı ve yüksek verimli hayvanların neslinin devamının sağlanması amacıyla uygulanacak biyoteknolojik yöntemlerin yaygınlaştırılmasına yönelik projeler desteklenebilir.
- (11) Hassas Tarım gibi yeni teknolojilerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için ihtiyaç duyulan yazılım-donanım, makine-ekipman temini ile bu sistemlerin uygulanması konularında farkındalık sağlayacak, yenilikçi ve kaynak kullanımında verim artırıcı tekniklerin yaygınlaştırılmasını amaçlayan projeler desteklenebilir.

7. TURİZM VE KÜLTÜREL MİRAS ALTYAPISI PROJELERİNE İLİŞKİN UYGULAMALAR İÇİN ÖNCELİK VE KRİTERLER

- (1) Desteklenecek projelerde aşağıdaki hususlara öncelik verilir:
 - a. Bölgenin kendine has tarihi, doğal ve kültürel yapısını ön plana çıkarmaya ve bu değerleri turizm sektörüne kazandırmaya yönelik restorasyon, tefrişat ve altyapı projeleri,
 - b. Turizm Master Planı kararlarında yer alan projeler öncelikli olmak üzere turizm destinasyonu oluşturmaya yönelik alt projeler ile “Destinasyon Yönetimi” kapsamında oluşturulan yenilikçi projeler,
 - c. Kültürel Mirasın belgelenmesi ve envanter çalışmalarını kapsayan projeler,
 - ç. Arkeolojik alanlarda yürütülen çalışmalar,
 - d. Tarihi kent merkezleri, ören yerleri ve yapı ölçeğinde; bütüncül bir yaklaşımla eksiklikleri giderecek olan restorasyon, meydan düzenleme, cephe iyileştirme, sağlıklılaştırma, çevre düzenleme v.b. çalışmalarını kapsayan projeler,
 - e. Kültürel mirasın korunması ve yönetimiyle ilgili önlemleri içeren alan yönetimi programı ve uygulanmasına yönelik projeler,
 - f. Manevi şahsiyetlerin kabirlerinin bulunduğu alanların veya bölgelerin tasarım ve uygulama projeleri.
- (2) Projelerde doğal ve tarihi değerlerin korunması, sosyal dokuya uyumun sağlanması ve koruma-kullanma dengesinin gözetilmesi hususları aranır.
- (3) Uygulamaların diğer sektörlerle (ulaştırma, tarım vb.) olan ilişkisi gözetilir ve bütüncül bir yaklaşım sergilenir.
- (4) Uygulayıcı Kuruluş tarafından uygulama projesi öncesi gerekli etüt ve analizler tamamlanarak tüm izinler alınır.
- (5) Kültürel Miras Projelerinde Aranan Hususlar:
 - a. Kültür Envanterleri projelerinde, Uygulayıcı Kuruluş, hazırlanan Kültür Varlıkları Envanterlerini Taşınmaz Ulusal Envanter Sistemine (TUES) entegre edecektir.
 - b. Desteklenecek projelerin tarihi kent bölgesi sınırları içerisinde yer alması gerekmektedir.
 - c. Tarihi kent bölgelerinin canlandırılmasına ilişkin faaliyet ve projelerin gerçekleştirilmiş olduğu ve/veya hali hazırda devam eden projelerin bulunduğu alanlar öncelikli olarak desteklenecektir.
 - ç. Başvurusu yapılacak projelerin, koruma amaçlı imar planı varsa plana uygun olması, yok ise koruma amaçlı planlama ilkelerine ve koruma alanındaki mevzuata uygunluğu esastır.

- d. Tarihi Kent Kimliğine sahip ve uygun görülen alanlarda projelendirme ve koruma amaçlı imar planı talepleri bu program kapsamında değerlendirmeye alınır.
- e. Manevi şahsiyetler için, başvurusu yapılacak projelerin tasarım ve uygulama projelerinin tamamlanmasının akabinde, manevi şahsiyetlerin bulundukları şehrin tanıtımına ve anlatılmasına yönelik tanıtım faaliyetlerinin yapılması ve bahse konu maneviyat büyüklerinin yaşam felsefelerinin de anlatılarak inanç turizmi kapsamında değerlendirilmesi için tanıtım çalışmalarının hazırlanması da gerekmektedir.
- f. Proje başvurusu yapan illerde mevcut ise Koruma Uygulama ve Denetim Bürolarının (KUDEB) uygun görüşünün proje dokümanına eklenmesi gerekmektedir.

(6) Urartu Kültür Koridoru Projesi kapsamındaki öncelikler şöyledir:

- a. Proje kapsamında Van ve Bitlis İlleri başta olmak üzere Urartu Kültürel Mirasının bulunduğu yerleşim birimlerinde gelen talepler değerlendirmeye alınır.
- b. Kültürel, doğal mirasın korunması ve ekonomik potansiyelin değerlendirilmesi ile yerel ve özgün değerler açısından zengin bölgelerin yerel ölçekte örgütlenme ve işbirliklerini sağlayıcı rota planlama uygulamaları,
- c. Turistik faaliyetlerin yapılandırılmasında var olan kültürel mirasın rölöve, restorasyon ve restitüsyon projeleri ile turizme kazandırılması uygulamaları,
- ç. Urartu sosyal hayatının günümüz uygulamaları ile karşılaştırmasının yapılarak Urartu algısının belirginleştirilmesini sağlayıcı sosyal hayat imitasyonu uygulamaları,
- d. Urartu Kültür ve Medeniyetinin Bölge halkı tarafından bilinmesi ve sahiplenilmesini sağlayıcı yerel farkındalık uygulamaları desteklenir.

(7) DOKAP Turizm Sektörüne Ait Projeler, Doğu Karadeniz Bölgesi için Türkiye Turizm Stratejisi 2023'te hedeflenen yayla turizmini hayata geçirmek üzere onaylanan Doğu Karadeniz Turizm Master Planı'nda tanımlı Yeşil Yol güzergâhında;

- I. Mevcut yolların standardının iyileştirilmesi ve
- II. Turizm amaçlı altyapıların gerçekleştirilmesine ilişkin projeleri içerir.

a. Desteklenecek projelerde aranan hususlar:

- i. Turizm projelerinin Doğu Karadeniz Turizm Master Planı'na dayandırılması, bu Planda öngörülen önceliklendirme doğrultusunda desteklenmesi ve varış noktası yönetiminin baz alınması esastır.
- ii. Doğu Karadeniz Turizm Master Planı kararlarına tezat teşkil eden, Plan

kararları içinde yer almayan veya Planda öngörülen hedefleri olumsuz yönde etkileyecek projeler ile turizm sektörünü doğrudan ilgilendirmeyen belediyeçilik çalışmalarına ilişkin projeler bu kapsamda değerlendirilemez. Kamu kaynaklarından ödenek aktarılması uygun görülmeyen proje bileşenlerine ödenek aktarılmaz, bu bileşenlerin ilgisi tarafından finanse edilmesi koşulu aranır.

- iii. Turizm projelerinde doğal ve tarihi değerlerin korunması, yerel mimariye ve malzemelere uyum, koruma-kullanma dengesinin gözetilmesi ve sürdürülebilir turizm uygulamalarının geliştirilmesi hususları aranır.
- iv. Projelerin etüt ve planlama çalışmaları, proje yapım işleri, harita alımı ve teknik kontrollük gibi müşavirlik hizmetleri için Uygulayıcı Kuruluşa tahsis edilen ödenek kullanılabilir. Ancak söz konusu harcamalar için ayrılacak toplam ödenek il ödeneginin %5'ini geçemez.
- v. Doğu Karadeniz Turizm Master Planı'nda öngörüldüğü şekilde "yol yapımı" çalışmaları sadece mevcut yolların standardının yükseltilmesinden ibarettir.

b. Teklif edilen yol projelerine ilişkin şartlar şu şekildedir:

- i. Projenin Doğu Karadeniz Turizm Master Planı çerçevesinde belirlenen "Yeşil Yol" güzergâhındaki 1'inci öncelikli yol kapsamında geliştirilmesi ve kapsama başka yol yapımı işi alınmaması esastır.
- ii. Yeşil Yol Güzergah hattında oluşabilecek kısmi yeni yol (ham yol) yapımı zorunlu hallerinde [asgari bir midibüs için güvenli geçiş imkânı vermeyen, yol enine/boyuna eğimi ve kurp yarıçapı gibi parametrelerin standartları sağlayamadığı, zemin şartlarının uygunsuz olduğu (bataklık, kayalık, vb.) ve kamulaştırma ihtiyacı olan kesitlerde] kısmi güzergâh değişikliği teklifi Uygulayıcı Kuruluş tarafından gerekçeli rapora bağlanmak kaydıyla sunulabilir.
- iii. Proje kapsamında, 1'inci öncelikli yolun yapımına ilişkin çalışmalar tamamlanmadan diğer yollara geçilemez. Ancak, Doğu Karadeniz Turizm Master Planı hedeflerine uygunluğunu gerekçeye bağlamak kaydıyla ilgili güzergahın dışında kalan 2'nci ve 3'üncü öncelikli yol güzergahlarını içeren "Yeşil Yol Projeleri" tekliflerine destek verilebilir.
- iv. Yol yapımına ilişkin projeler çevreye yönelik olumsuz etkiler asgari düzeye indirilecek şekilde planlanacak ve uygulanacaktır. Projelerde, Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan Karayolu Tasarım El Kitabında yer verilen Karayolları Geometrik Standartlarına göre iki şeritli yollardan 3'üncü sınıf yol standardına uyulması, coğrafi koşullar ve arazinin topoğrafik yapısı nedeniyle bu standardın uygulanamayacağı veya uygulanmasının yüksek maliyet gerektirdiği yerlerde ise yine aynı Karayolları Geometrik Standartlarına göre iki şeritli yollardan 4'üncü sınıf yol standardının uygulanması esastır. Bunun dışında bir yol standardı uygulanabilmesi için DOKAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığından

yazılı izin alınır.

- v. Yol çalışmalarında satıh kaplaması; yolun yer aldığı yükseklik ve iklim şartları, kullanım süresi ve yoğunluğu, malzeme taşıma giderleri ve yolcu konfor seviyesi gibi unsurlar dikkate alınarak belirlenecektir. Yol projeleri Karayolları Genel Müdürlüğü yol ağında bulunan yollar için önerilemez.
- vi. Trafik ve yol güvenliğine ilişkin levhalama, korkuluk vb. işler yol projeleri kapsamında ele alınır ve ayrıca yeni proje olarak değerlendirilmez. Doğu Karadeniz Turizm Master Planı'nda önerilen ve standardı belirlenen turistik amaçlı levhalama çalışmaları ise ayrı bir proje olarak değerlendirilir. "DOKAP İdaresinin Turizm Sektörüne Ait Projeleri"nin (viii) bendinde yer alan şartlara uyumu gerekir. Turistik amaçlı levhalama çalışmalarına yönelik projeler için öncelikle AB hibesi kullanımı aranır.
- vii. Uygulayıcı Kuruluş tarafından gerekli etütler (jeolojik-jeoteknik etüt, hidrolojik etüt, çığ etüdü vb.) ve projelendirme çalışmaları tamamlanmış, gerekli tüm izinler (Orman Genel Müdürlüğü, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü vb.) alınmış olmalıdır. Bu şekilde etüt, proje veya izinlerin teklif formuna eklenmesi sorumluluğu Uygulayıcı kuruluşa ait olup, söz konusu belgeleri eksik olan projeler desteklenmez. Ayrıca iyileştirilmesi yapılan yollarda trafik güvenliğinin sağlanması için can ve mal güvenliği ile ilgili tedbirlerin alınması/uygulanması Uygulayıcı Kuruluşlara aittir.
- viii. Yeşil yol levhalama standardında aşağıda belirtilen hükümler geçerlidir.

1. Standart Yol Levhaları

Standart yol levhaları (Tehlike Uyarı İşaretleri, Trafik Tanzim İşaretleri, Bilgi İşaretleri ve Durma-Parketme İşaretleri) "KGM Trafik İşaretleri El Kitabı" esas alınarak hazırlanacak olup, bu tarz levhalar yerine monte edilmeden önce DOKAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığına bilgi verilecektir.

2. Turistik Amaçlı Levhalar

Standart yol levhalarının yanı sıra tali yollarla yeşil yola bağlanan, yolculuk sırasında ziyaret edilebilecek kaynakları belirten, meraklıların yerel nüfusla kaynaşması ortamı sağlayan ve yerel halk tarafından dikilmiş intibasını veren levhaların kavşak noktalarına konması Uygulayıcı Kuruluşun sorumluluğunda olup, bu tarz levhalar yerine monte edilmeden önce DOKAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığına bilgi verilecektir.

8. BEŞERİ, SOSYAL VE KURUMSAL KAPASİTENİN ARTIRILMASI PROJELERİNE İLİŞKİN ÖNCELİK VE KRİTERLER

(1) Desteklenecek projelerde aşağıdaki hususlara öncelik verilir:

- a. Kamu kurumlarının beşeri ve kurumsal kapasitesinin artırılması ile bu kapsamda bölge potansiyellerinin harekete geçirilmesine dair projelerin ihtiyaçlarına yönelik projeler,
- b. Okuma Kültürünün Geliştirilmesi Projelerinde, yaygınlığı sağlamak ve mevcut fiziki kapasitelerden istifade etmek amacıyla öncelikli olarak uygun alanı olan camii, taziye evi vb. yapılardaki mekânların kütüphane olarak tasarlanması ve dönüşümünü içeren projeler,
- c. Okuma Kültürünün yaygınlaşmasına katkı sağlayacak semt kütüphaneleri ve/veya kent merkezi nüfusu 30 binin üzerinde olan yerleşim yerleri için Kültür ve Turizm Bakanlığının belirlediği standartlara uygun Çocuk kütüphanelerinin yapımını ön gören projeler,
- ç. Okuma alışkanlığının artırılması ve okuma kültürünü farkındalık yaratarak sürdürülebilir hale getirmeye yönelik faaliyetler

desteklenir.

(2) Bölgenin kültürel, sosyal, bilimsel ve sanatsal altyapısını geliştirmeye yönelik projeler desteklenebilir. Bu kapsamda yapılacak desteklemelerde aşağıdaki kriterlere uygun projeler öncelikli olarak değerlendirilir:

- a. Spor Alanları, Butik Sinema ve Tiyatro Salonları, Kültür Merkezleri, Bilim, Sanat ve Spor Etkinlikleri, Sinema Makinası ve Tiyatro Kostümleri alımlarını öngören vb. projeler,
- b. Özellikle çocukların bedensel ve zihinsel gelişimlerine katkı sağlayacak, çocukların ve gençlerin bilime, sanata, kültürel ve sportif faaliyetlere olan ilgilerini artıracak ve bu alanlarda potansiyeli olanlar varsa onların yönlendirilmesi ve geliştirilmesine olanak sağlayacak projeler (Yazarlık Atölyesi, Sanat Atölyesi, İcat Atölyeleri, Yazar Buluşmaları, Şiir Günleri, Sokak ve Çocuk Oyunları Festivali, Bilim Şenliği vb.).

(3) Yerelde kamunun, özel sektör ve STK'ların hizmet sunum kalitesinin yükseltilmesi ve Bölge'nin kalkınma kapasitesinin geliştirilmesine katkıda bulunmak üzere belirlenecek alanlarda, kamu kurum ve kuruluşlarına, özel sektör ve STK'lara yönelik gerçekleştirilecek kurumsal kapasite geliştirme, teorik ve pratik bileşenleri olan eğitim ve yayım projeleri desteklenebilir.

(4) Bilim, kültür ve hoşgörü ortamına katkıda bulunmak suretiyle topluma mal olmuş önemli şahsiyetlerin hayat öğretilerine ve eserlerine dikkat çekilerek, fikir ve düşüncelerinin ulusal planlamalarla ve hedeflenen eylemlerle tanıtılmasına yönelik faaliyetler desteklenebilir.

(5) Kurum ve kuruluşların daha sistematik ve verimli bir şekilde faaliyet gösterebilmesi için kurumsal kapasitesini geliştirmeye yönelik projeler/ faaliyetler desteklenebilir.

(6) Bölge'nin fiziki, kültürel, toplumsal ve ekonomik yapısını ve sosyal kırılganlıklarını

tespit etmeye yönelik yapılacak faaliyetler/projeler desteklenebilir.

(7) KOP Sosyal Gelişim Programı (SOGEP) kapsamında öncelikler şöyledir:

- a. Program kapsamında, KOP Bölgesinde bulunan kamu kurum ve kuruluşları, il/ilçe özel idareleri, üniversiteler ve belediyelerden yapılan proje başvuruları değerlendirilir.
- b. Program kapsamında aşağıda yer alan amaçlara yönelik oluşturulan projeler desteklenir.
 - i. Toplumun sosyal sorunlarının başında gelen yoksulluk ve göç gibi olgulardan kaynaklanan sorunların giderilmesi; sığınmacılarla birlikte oluşan yeni toplum düzeninde insanların yaşadığı adaptasyon sorunlarının ortadan kaldırılması, engelli, yaşlı, çocuk ve kadın bireylerin içinde bulunduğu özel politika gerektiren kesimlerin ekonomik ve sosyal hayata aktif şekilde katılmalarının sağlanması ile toplumsal bütünleşmenin güçlendirilmesine katkı sağlayacak projeler,
 - ii. Bölgede ihtiyaçlara uygun alanlarda nitelikli işgücünün yetiştirilmesi, mesleki bilgi ve becerilerin geliştirilmesi, gençlerin, kadınların ve engellilerin girişimcilik, liderlik vasıflarının artırılmasını sağlayacak projeler,
 - iii. Mevcut altyapıyı harekete geçirerek toplumun ihtiyaç duyduğu kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerin geliştirilmesi, özellikle çocukların ve gençlerin bu tür faaliyetlerden yararlandırılması ve bu faaliyetlere yönlendirilmesi, madde bağımlılığı ile mücadele, eğitime devamın ve başarının artırılması, kültür bilincinin geliştirilmesi amaçlarını taşıyan projeler.
- c. Kamu kuruluşlarının İl Müdürlükleri için en fazla 2, İlçe Müdürlükleri için en fazla bir (1) proje desteklenir.
- ç. Belediyeler, il ve ilçe özel idarelerince teklif edilen projelerde KOPSOGEP destek tutarının en az yüzde 3'ü oranında aynı ya da nakdi eş finansman katkısı zorunludur.
- d. Yürütücü adayları yalnızca sorumlu oldukları KOP Bölgesi'nde yer alan il/iller dâhilinde proje/projeler ile başvurabilir ve bu projeleri yürütebilirler. Ancak il ve bölge içinden veya dışından aynı, nakdi ve/veya teknik destek vermek amacıyla proje ortakları proje uygulamasına katılabilirler.
- e. Projelerin değerlendirilmesi ve seçimi yapıldıktan sonra bütçenin artması durumunda en yüksek puanlı proje ya da projeler desteklenir. Puanların eşit olması durumunda eş finansman oranı yüksek olan seçilir.

9. KENTİÇİ ULAŞIM PROJELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK KRİTERLER

- (1) Daha yaşanabilir kentlerin oluşturulmasına yönelik olarak, kentlerimizde sürdürülebilir ulaşım sistemlerinin tesis edilmesi temel amaç olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda Kalkınma Planı ve diğer politika dokümanlarındaki hedef ve politikaları destekleyen projeler desteklenecektir. Projelerin seçiminde:
- a. Öncelikli olarak ulaşım planlarında yer alan projelerin desteklenmesi,
 - b. İnsan odaklı, çevre dostu ulaşım sistemlerinin yaygınlaştırılması,
 - c. Otomobile olan bağımlılığın azaltılması,
 - ç. Yürümenin teşvik edilmesine yönelik yayalaştırma projelerinin geliştirilmesi,
 - d. Bisiklet gibi alternatif ulaşım sistemlerinin geliştirilmesi,
 - e. Hareket kısıtlılığı olanların erişilebilirliğinin kolaylaştırılması,
 - f. Kamu binaları ve ortak kullanım alanları başta olmak üzere şehirlerdeki hizmet noktalarına erişilebilirliğin artırılması,
 - g. Kentiçi ulaşımında trafik yönetimi ve toplu taşıma hizmetlerinde bilgi teknolojileri ve akıllı ulaşım sistemlerinin yaygınlaştırılması,
 - h. Okul öncesi eğitim ve ilkokul düzeyindeki çocuklar için eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi, ulaşım türleri ve trafik konularında toplumsal bilinç ve kültürün oluşturulması hususlarına öncelik verilecektir.

10. YENİLENEBİLİR ENERJİ VE ENERJİ VERİMLİLİĞİ PROJELERİNE İLİŞKİN ÖNCELİK VE KRİTERLER

(1) Desteklenecek projelerde aşağıdaki hususlara öncelik verilir:

- a. Yenilenebilir enerji ve enerji verimliliğinde teknik ve mesleki kapasitenin artırılmasına yönelik projeler,
 - b. Yenilenebilir enerji ve enerji verimliliğinde kurumsal kapasitenin arttırılmasına yönelik projeler,
 - c. Yenilenebilir enerji üretimini teşvik edici ve yenilenebilir enerji sistemlerinin ülkemizde üretilmesine yönelik araştırma, etüt faaliyetleri,
 - ç. Araştırma merkezi, enstitü, teknokent ve diğer akademik birimler tarafından gerçekleştirilen yenilenebilir enerji sektörüne ilişkin araştırma-geliştirme, hibrid sistem çalışmaları ve pilot uygulama projeleri,
 - d. Enerji verimliliği alanında özellikle tarımsal sulama, sanayi ve kamu binalarındaki enerji yoğunluğunu azaltmaya yönelik model uygulamalar ve bilinçlendirme faaliyetleri,
 - e. Yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği alanlarındaki yenilikçi ve verim artırıcı teknolojilerin geliştirilmesine yönelik pilot uygulamalar içeren projeler,
 - f. Kırsal alanda biyogaz, biyokütle enerjisi kullanımının yaygınlaştırılmasına yönelik Ar-Ge ve pilot uygulama projeleri,
 - g. Meralarda yaşam kalitesini iyileştirmeye yönelik yenilenebilir enerji uygulamaları,
 - h. Tarımsal sulama amacıyla su teminine yönelik kamu kurum kuruluşlarının enerji ihtiyacının güneş enerjisi sistemi vasıtasıyla karşılanmasına yönelik projeleri,
 - ı. Bölgelerin jeotermal potansiyeline yönelik yapılacak fizibilite çalışmaları ve pilot uygulama projeleri
- desteklenir.

EK-II: TABLULAR

EK II-1: 2017 YILI PROJESİ/PROGRAMI ÖDENEK TAHSİS TABLOSU**Eş-Finansman Oranı:**

S. No	Uygulayıcı Kuruluş	Proje Adı	Proje Yeri	Proje Karakteristiği (1)	Proje Başlama-Bitiş Tarihi	Proje Tutarı (TL)	2017 Yılı Ödeneği (TL)
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							
14							
15							
16							
17							
18							
19							
20							

(1) Sulama projelerinde sulama alanı, depolama hacmi, kanal uzunluğu; inşaat ve sera projelerinde m2 kapalı alan; makine-teçhizatı sayı (adet); hayvancılık projelerinde sayı (adet); yol uzunluğu (km); vd. proje itibarıyla uygun görülen göstergeler.

EK II-2: İZLEME TABLOSU

İL :
KAPSANAN RAPOR
DÖNEMİ :

**İRTİBAT
BİLGİLERİ**

Yetkili :

Telefon:

Faks :

e-posta :

S. No	Projenin Adı	Projenin Yeri	Durumu (1)	İhale Tarihi	Sözleşme Tarihi	Sözleşme Bedeli (TL)	Harcama Tutarı (TL)	İş		Gerçekleşme Yüzdesi	
								Artış	Eksiliş	Nakdi	Fiziki
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											
12											
İL TOPLAMI											

(1) Bu bölüme; "ihale aşamasında", "sözleşme aşamasında", "inşaatı devam ediyor", "tamamlandı" ibarelerinden uygun olanı yazılacaktır.

(2) Proje uygulamasındaki aksaklıklar ve sonraki döneme ilişkin öngörüler yukarıdaki tabloya ek olarak rapor şeklinde sunulacaktır.

EK II-3: BİR SONRAKİ YILA SARKAN İŞLER İZLEME TABLOSU

Tarih:

İL :

İRTİBAT BİLGİLERİ

Yetkili :

Telefon :

Faks :

e-posta :

S.No	Projenin Adı	Yeri	Sözleşme Bedeli (TL)	İşe Başlama Tarihi	İşin Bitiş Tarihi	2016 Yılı		2017 Yılı		Açıklamalar
						Gerçekleşme		Gerçekleşme		
						Nakdi (yüzde)	Fiziki (yüzde)	Nakdi (yüzde)	Fiziki (yüzde)	
İl Toplamı										